

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
(повне найменування закладу вищої освіти)
Філологічний факультет

(назва інституту/факультету)
Кафедра сучасної української мови

(назва кафедри)

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

Сучасна українська мова (Синтаксис, част. III)

(вказіть назву навчальної дисципліни (іноземною, якщо дисципліна викладається іноземною мовою))

обов'язкова

(вказати: обов'язкова)

Освітньо-професійна програма «Середня освіта (українська мова та література)»
(назва програми)

Спеціальність 014.01 Середня освіта
(вказати: код, назва)

Галузь знань 01 Педагогіка / Освіта

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
(перший (бакалаврський)/другий (магістерський)/третій (освітньо-науковий))
філологічний факультет
назва факультету, на якому здійснюється підготовка фахівців за ОПП)

Мова навчання українська
(вказати: на яких мовах читається дисципліна)

Розробники: Олена КУЛЬБАБСЬКА, доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри сучасної української мови
(вказати авторів (викладач (ів)), їхні посади, наукові ступені, вчені звання)

Профайл викладача
https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=FyMFKPYAAAAJ&view_op=list_works&cstart=20&pagesize=20
(посилання на сторінку кафедри з інформацією про викладача)

Контактний тел. 58-48-32
E-mail: o.kulbabska@chnu.edu.ua

Персональний сайт науковця <https://kulbabska.com/news/dystantsiina-osvita>
Консультації понеділок із 16.00 до 17.00 (очні)

1. АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ (призначення навчальної дисципліни)

На сучасному етапі розвитку освіти в Україні, коли спостережено різноманітність і багатоплановість наукових шкіл, течій, напрямів, поглядів на певні мовні та мовленнєві явища, значної уваги набуває питання вивчення основних аспектів мови, зокрема синтаксису. Синтаксична теорія нині інтенсивно розвивається, унаслідок чого уточнюються й поглиблюються наші знання про основні синтаксичні одиниці, їх лінгвальну природу та класифікацію. Мовознавці ведуть пошуки змісту і форм різнорангових синтаксичних категорій. У цьому аспекті студентів необхідно ознайомити з усім розмаїттям поглядів, окреслити основні синтаксичні проблеми, над розв'язанням яких працюють українські й зарубіжні граматисти. Лише за таких умов можна сподіватися, що в майбутніх вчителів виформовуватимуться власні погляди на те чи те питання, що вони не догматично, а творчо оволодіватимуть синтаксичною наукою, зможуть навчити учнів інтерпретувати синтаксичні явища, розбирати за схемами аналізу словосполучення, прості й складні речення, надфразні єдності.

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ: навчити студентів з-поміж різноманіття підходів до складних речень як самостійного класу синтаксичних одиниць української мови вирізнити такі теоретичні ідеї та концепції, що найповніше відбивають сучасний стан граматики й мають більшу пояснювальну силу; звернути особливу увагу на проблемні питання, що перебувають донині в центрі зацікавлень теоретиків-синтаксистів і отримують неоднозначні розв'язання; допомогти студентам пізнати й осмислити синтаксис у поняттях, які були б спроможні охопити внутрішню єдність синтаксичних одиниць і категорій, ієрархічні відношення між ними; сформувати навички зіставляти наукові теорії з теоретичним матеріалом, що його викладено в шкільних підручниках.

3. ПРЕРЕКВІЗИТИ. «Сучасна українська мова. Морфологія», «Сучасна українська мова. Лексикологія. Фразеологія», «Методика викладання української мови», «Бакалаврський семінар із сучасної української мови», «Основи наукових досліджень», «Український правопис», «Практикум з української мови».

4. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

знати:

- проблемні питання теорії складних речень та способи їх розв'язання в сучасному мовознавстві й традиційних концепціях, репрезентованих у шкільній лінгводидактиці;
- відповідну наукову термінологію, що передбачена в темарії лекцій курсу синтаксису;
- теоретичні відомості про складні (у т. ч. і багатокomпонентні) речення, зокрема, про їхню будову, структурно-семантичні та функційні особливості, семантико-синтаксичні відношення між предикативними одиницями в складному реченні;
- критерії розмежування складних речень, між предикативними одиницями яких виформовуються синкретичні семантико-синтаксичні відношення;
- особливості сурядного, підрядного та недиференційованого синтаксичного зв'язку між предикативними одиницями, основні засоби його репрезентації;
- стилістичний потенціал фігурально-риторичних фігур на рівні складного речення (хіазму, повторів, антитези, періоду, синтаксичного паралелізму тощо);
- специфіку структури і семантики надфразної єдності (складного синтаксичного цілого);
- правила вживання розділових знаків між предикативними частинами складних речень різних типів.

вміти:

- вільно оперувати теоретичними та історичними відомостями, відповідною науковою термінологією в ділянці складного речення,
- використовувати набуті знання для аргументації тих чи тих наукових положень у процесі розкриття змісту виучуваного мовного явища;
- орієнтуватися у відмінностях наукових і шкільних класифікацій складних речень;-
- виокремлювати складні речення з тексту, враховуючи їхні структурно-семантичні особливості;

- аналізувати складні речення різноманітних типів за схемами мовного розбору, визначати їхню будову, засоби зв'язку і семантико-синтаксичні відношення між предикативними одиницями;
- креслити графічні схеми складносурядних, складнопідрядних і безсполучникових речень;
- правильно вживати складні речення в мовленні, беручи до уваги синонімічні можливості синтаксису, а також інтонацію та логічний наголос;
- характеризувати стилістичні функції складних речень у різностильових текстах;
- обґрунтовувати вживання розділових знаків за допомогою пунктуаційних правил, виконувати пунктуаційний розбір складних речень;
- знаходити і виправляти пунктуаційні помилки на виучувані правила.

5. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни <i>Сучасна українська мова (Синтаксис, част. III)</i>												
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	IV	VIII	3	90	2	34	21	-	-	30	5	іспит
Заочна	IV	VIII	3	90	2	8	6	-	-	76	-	іспит

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	усього	денна форма					заочна форма							
		у тому числі					усього	у тому числі						
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
Теми лекцій	Змістовий модуль 1. Складні речення сполучникового типу													
Тема 1. Місце складного речення в сучасній українській класиології.	2	2	--	-	-	-	6	-	-	-	-	6		
Тема 2. Складносурядні речення: визначення, історія дослідження, наукова та шкільна класифікації, функції в різножанрових	13	2	2	-	2	7	10	-	-	-	-	10		

українськомовних текстах.													
Тема 3. Семантико синтаксичні відношення між предикативними частинами складносурядного речення. Пунктуація.	11	4	2	-	2	3	14	2	2	-	-	10	
Тема 4. Складнопідрядні речення та їх використання в різних функційних стилях української мови.	11	2	2	-	-	7	10	-	-	-	-	10	
Тема 5. Складнопідрядні речення з прислівним зв'язком: семантико-синтаксична та функціонально-стилістична типологія.	6	4	2	-	-	-	12	2				10	
Тема 6. Семантико-синтаксичні та функціонально-стилістичні особливості складнопідрядних речень з обставинними семантико-синтаксичними відношеннями.	19	6	6	-	-	7	12	-	2	-	-	10	
Разом за ЗМ1	62	20	14	-	4	24	64	4	4	-	-	56	
Теми лекцій	Змістовий модуль 2. Складні речення безсполучникового типу. Текст												
Тема 1. Складні безсполучникові речення: визначення, типологія, функції, розділові знаки.	10	4	2	-	1	3	14	2-	2	-	-	10	

Тема 2. Складні багатокомпонентні речення і складні синтаксичні конструкції.	15	8	4	-	-	3	12	2	-	-	-	10
Тема 3. Специфіка надфразної єдності як одиниці тексту.	6	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом за ЗМ 2	28	14	7	-	1	6	26	4	2	-	-	20
Усього годин	90	34	21	-	5	30	90	8	6	-	-	76

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

№	Назва теми
1.	Складне речення як синтаксична одиниця в сучасній українській мові. Загальна характеристика складносурядного речення в науковій та шкільній граматиках.
2.	Дискусія про сурядність і підрядність у сучасному мовознавстві. Типологія складносурядних речень у сучасній українській мові. Засоби зв'язку предикативних частин у складносурядних реченнях.
3.	Формально-синтаксичні та семантико-синтаксичні особливості складносурядних речень відкритої структури в сучасній українській мові. Синтаксичний розбір складносурядних речень відкритої структури (за схемою).
4.	Специфіка будови, семантики складносурядних речень закритої структури в сучасній українській мові.
5.	Функційно-стилістичний потенціал складносурядних речень у різностильових текстах. Пунктуація у складносурядних реченнях.
6.	Поняття „елементарні й неелементарні” складні речення в сучасній українській мові. З історії появи та розвитку складних синтаксичних конструкцій.
7.	Критерії виокремлення складних ускладнених речень як специфічних синтаксичних одиниць.
8.	Специфіка неелементарних складносурядних речень відкритої структури з різнотипними відношеннями.
9.	Трикомпонентні складносурядні речення закритої неелементарної структури.
10.	Особливості неелементарних складносурядних речень відкритої і закритої структури з різнотипними відношеннями.
11.	Поняття складнопідрядних неелементарних

	(ускладнених) речень із послідовним підрядним зв'язком
12.	Складнопідрядні неелементарні речення із супідрядним однорідним зв'язком.
13.	Складнопідрядні неелементарні речення із супідрядним неоднорідним зв'язком.
14.	Складнопідрядні неелементарні речення з послідовним зв'язком.
15.	Складнопідрядні неелементарні речення з комбінованим (сурядно-послідовним) зв'язком. Пунктуація у складнопідрядних неелементарних реченнях.
16.	Складні безсполучникові речення як окремий підтип складного речення. Принципи класифікації складних безсполучникових речень у ранніх і сучасних граматичних працях. Пунктуація безсполучникових складних речень.
17.	Структурно-семантичні та функційні особливості складних безсполучникових речень відкритої структури в сучасній українській мові.
18.	Специфіка структури та семантики складних безсполучникових речень закритої типізованої структури в сучасній українській мові.
19.	Специфіка складних безсполучникових речень закритої нетипізованої структури в сучасній українській мові.
20.	Структурно-семантичні особливості складних безсполучникових речень закритої типізованої структури в сучасній українській мові.
21.	Складні синтаксичні конструкції з різними типами синтаксичного зв'язку (загальна характеристика, стилістичний потенціал та особливості пунктуації).
22.	Період та його стилістичні можливості в різностильових текстах. Пунктуація в періодах.
23.	Текст як лінгвістична категорія. Поняття про складне синтаксичне ціле (ССЦ). Контекстуальні (семантико-синтаксичні) відношення в складному синтаксичному цілому та засоби зв'язку між його компонентами. Ланцюговий та паралельний зв'язок речень у ССЦ.
24.	Засоби відтворення чужого мовлення в сучасній українській мові. Конструкції прямої і непрямої мови. Діалог. Полілог.
25.	Невласне пряма мова та її виражальні можливості. Цитація та її форми в перекладних текстах. Пунктуація в текстах, що містять різні форми чужого мовлення
26.	Нові явища в синтаксисі сучасної української мови. Конструкції експресивного синтаксису, їхній стилістичний потенціал у різностильових текстах.

Тематика індивідуальних завдань

1. НАУКОВО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ

1. Підготуйте аналітичну інформацію на одну із запропонованих тем:
„Складносурядні речення в традиційній та новітній граматиці”; *„Лінгвометодичні аспекти вивчення складнопідрядних речень у закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО)”*; *„Складні безполучникові речення в аспекті синтаксичної синонімії”*.
2. Установіть основні тенденції стилістичного використання складносурядних (складнопідрядних, безполучникових) речень у функцій них стилях української мови.
3. З’ясуйте частотність уживання різних типів складних речень у тексті певного стилю (на прикладі одного з жанрів). Наскільки регулярно вони виконують функцію заголовку? У який спосіб складні речення уможливають розгортання інформаційно-комунікативного простору тексту? Підготуйте тези доповіді, узагальнивши результати спостережень.
4. Узагальніть теоретичний матеріал, поданий у шкільному підручнику, у схемах і таблицях. Розпрацуйте алгоритм аналізу складносурядного речення для учнів 9-х класів ЗЗСО.
5. Доведіть на конкретних прикладах або спростуйте тезу: *„Активність у використанні складносурядних речень спричинена загальною тенденцією до посиленої експресивізації мови сучасної української преси, у якій згадані синтаксичні побудови стали органічними через їхню здатність передавати складні явища, тематично поєднані, зближені загальним описом, та поширювати, розгортати, увиразнювати ці описи”* (І. Я. Завальнюк).
6. Прокоментуйте твердження: *„Своєрідність складносурядних речень полягає в тому, що їхні предикативні частини синтаксично і семантично незалежні одна від одної”* (П. С. Дудик, Л. В. Прокопчук).
7. Підготуйте огляд наукової літератури з теоретичної проблеми: *„Диференціація сурядних та підрядних сполучників залежно від реалізації семантико-синтаксичної функції”*.
8. На матеріалі різножанрових текстів сучасної української газети доведіть, що *„універсальність уживання сполучника і для вираження багатьох значенневих відтінків слугує яскравою ілюстрацією принципу економії в мові”* (А. П. Грищенко).
9. Підготуйте методичні вказівки для молодого вчителя *„Складні випадки синтаксичного розбору складносурядних речень на уроках української мови в 9- ому класі ЗЗСО”*.
10. Підготуйте методичні вказівки для молодого вчителя *„Складні випадки синтаксичного розбору складнопідрядних речень на уроках української мови в 9- ому класі ЗЗСО”*.
11. Підготуйте методичні вказівки для молодого вчителя *„Складні випадки синтаксичного розбору складних безполучникових речень на уроках української мови в 9- ому класі ЗЗСО”*.
12. Підготуйте методичні вказівки для молодого вчителя *„Складні випадки синтаксичного розбору складних багатокомпонентних речень на уроках української мови в 9-ому класі ЗЗСО”*.

13. З'ясуйте нові тенденції уживання розділових знаків у складних речень (на матеріалі українських часописів).

14. Укладіть термінологічний словник до теми 1, розтлумачивши такі лінгвістичні терміни: *актуалізація, надфразна єдність (складне синтаксичне ціле), приєднувальні конструкції, парцельовані конструкції, семантико-синтаксичні відношення, синтаксична деривація, синтаксичний зв'язок, складносурядні речення, складносурядні речення відкритої структури, складносурядні речення гнучкої структури, складносурядні речення закритої структури, складносурядні речення фіксованої (негнучкої) структури, сурядний зв'язок, сурядність (паратакис); формально елементарні / неелементарні складносурядні речення; семантично елементарні / неелементарні складносурядні речення.*

15. Проаналізуйте зміст тестових завдань ЗНО, що мають на меті перевірити рівень знань із теми „Складне речення”.

II. Конспект-схема на одну із запропонованих нижче тем:

№	Назва теми
1.	Актуальні проблеми дослідження складного речення в сучасному слов'янському мовознавстві.
2.	Складне речення: проблеми дослідження і типологія наукових підходів до вивчення.
3.	Предикативна одиниця як структурний компонент складного речення.
4.	Формально-синтаксична структура складного речення.
5.	Семантико-синтаксична організація складного речення.
6.	Комунікативна специфіка складного речення.
7.	Засоби вираження семантико-синтаксичних відношень і синтаксичних зв'язків у складному реченні.
8.	Загальна характеристика та наукові підходи до складносурядного речення.
9.	Типологія наукових підходів до вивчення складносурядного речення.
10.	Загальна характеристика складнопідрядного речення.
11.	Типологія наукових підходів до вивчення складнопідрядного речення.
12.	Специфіка складного речення з недиференційованим синтаксичним зв'язком.
13.	З історії появи та розвитку складних синтаксичних конструкцій.
14.	Поняття про структурно-семантичне ускладнення складних речень
15.	Критерії виділення складних ускладнених речень як окремих синтаксичних одиниць.
16.	Період як різновид ускладненого складного речення. Надфразна єдність як складник тексту.
17.	Правила та способи перетворення прямої мови на непряму.
18.	Структурні та пунктуаційні особливості прямої мови.
19.	Специфіка діалогів і політологів як способів відтворення чужого мовлення.
20.	Пунктуація у складних реченнях із різними типами зв'язку.

III. Теми рефератів

1. З історії вивчення складних речень у вітчизняному та зарубіжному мовознавстві.
2. Просте речення і предикативна одиниця: збіжні та відмінні ознаки.
3. Інтонація як засіб синтаксичного зв'язку в складному реченні.
4. Структурно-семантична і комунікативна організація складного речення в діалогічному мовленні.
5. Фразеологізовані утворення у структурі складного речення діалогічного мовлення.
6. Складні речення перехідного типу в сучасній українській граматиці.
7. Інноваційні процеси та явища в галузі складного речення.
8. Співвідношення засобів зв'язку частин складного речення у першоджерелі та перекладній літературі.
9. Семантико-синтаксична структура складного речення, її взаємозв'язок із формально-синтаксичною структурою.
10. Період як різновид ускладненого складного речення.
11. Перекладний текст, його структурні особливості.
12. Складне синтаксичне ціле як окрема одиниця синтаксису.
13. Принципи української пунктуації.
14. Система розділових знаків у сучасній українській мові та їхні основні функції.
15. Особливості пунктуації в аспектах різного функціонального призначення синтаксичних одиниць.
16. Проблема авторських розділових знаків.
17. Нові семантико-стилістичні вияви складносурядних (складнопідрядних, складних безсполучникових) речень у мові ЗМК.
18. Формально-синтаксичні співвідношення в системі складного речення.
19. Оновлена стилістична конотативність складносурядних речень у мові ЗМК.
20. Функціонально-семантична організація та комунікативне оформлення складносурядних речень відкритої структури.
21. Комунікативно-прагматичні функції складносурядних речень з єднальними сполучниками.
22. Єднальні складносурядні речення як маркери темпоральності в тексті.
23. Змістова переорієнтація складносурядних розділових речень у мові художнього та публіцистичного стилів.
24. Розділові складносурядні речення як емоціогенний засіб художньо-публіцистичного жанру.
25. Стилістичні функції складносурядних речень із сполучниками і (й), та (= і), з контрастним, єднально-поширювальним і результативно-висновковим значеннями в мові ЗМК.
26. Нові явища в активізації сполучних засобів у протиставних складносурядних реченнях у публіцистичних текстах.
27. Зіставні складносурядні речення як одиниці увиразнення художнього контексту.
28. Специфіка складносурядних речень із конкретизаторами сполучникової семантики.
29. Комунікативне спрямування градаційних складносурядних речень та їхнє структурно-семантичне оновлення в мові ЗМК.
30. Стилістична маркованість приєднувальних складносурядних речень в мові різностильових текстів.

III. Творча робота

1. Перекласти українською мовою текст будь-якого функціонального стилю, адекватно відтворивши семантико-синтаксичні відношення між предикативними одиницями.
2. Написати коротку замітку на актуальну тему для стінгазети, використовуючи складні речення різних типів.
3. Граматико-стилістичний розбір текстів. Виокремивши неелементарні речення,

з'ясуйте тип ускладнення, охарактеризуйте їх формально-синтаксичні та семантико-синтаксичні особливості. З огляду на тип зв'язного мовлення опишіть їхні стилістичні функції в тексті.

4. Здійснити мовний аналіз кореферентних засобів у творах-першодруках та їхніх перекладах (за вибором студента).

5. Укласти словничок синонімічних засобів зв'язку складного речення, дібраних із мови творів українських письменників (за вибором студента).

6. Написати есеї на запропоновані теми, використовуючи співвідносні у формально-семантичному плані синтаксичні одиниці: „Роль особистості в житті суспільства”; „Я зі своєї землі ніколи не зміг би повітись десь поза світами...” (Гр. Тютюнник); „Які бізнесмени потрібні Україні?”; „Ідеальний співрозмовник, як на мене, це..”; „Риси духовного обличчя нашого сучасника”; „Скільки ти знаєш мов – стільки разів ти людина”; „Роль води в народних і християнських обрядах”; „Краса і сила природних явищ”; „Здоров'я – найбільше багатство”; „Любуйся калиною, коли цвіте, а дитиною, коли росте” (Нар. тв.).

7. Перекласти українською мовою текст будь-якого функціонального стилю, обґрунтувати доцільність сполучникових засобів, дібраних із числа синонімічних.

8. Із запропонованого тексту виписати складносурядні та складнопідрядні речення. Скориставшись Словником сполучників української мови (К. Г. Городенська), схарактеризувати основні засоби синтаксичного зв'язку між предикативними одиницями.

* ІНДЗ – для змістового модуля, або в цілому для навчальної дисципліни за рішенням кафедри (викладача).

6. СИСТЕМА КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Види та форми поточного контролю:

- під час виконання практичних завдань на модульних контрольних робіт;
- індивідуальну та групову (в парах і групах) роботу;
- фронтальне усне опитування, перевірка рівня засвоєння теоретичного матеріалу за навчальними темами;
- бліц-опитування;
- письмові самостійні роботи (реферати, есе, доповіді, тези, термінологічні диктанти тощо);
- ведення термінологічного словника;
- практичні, індивідуальні та самостійні завдання;
- робота з діаграмами, графіками, схемами, таблицями;
- розв'язання проблемних і творчих завдань;
- взаємоконтроль студентів у парах і групах; самоконтроль;
- тестові завдання;
- оцінювання домашніх завдань;
- діагностика результатів самостійної роботи;
- проведення модульних контрольних робіт.

Формами підсумкового контролю: модульні контрольні роботи, екзамен.

Засоби оцінювання

- контрольні роботи (поточні та модульні);
- стандартизовані тести;
- проекти (індивідуальні та командні проекти; дослідницько-творчі тощо);
- аналітичні огляди науково-методичної літератури;
- реферати або есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень.
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (<i>аудиторна та самостійна робота</i>)										Кількість балів (екзамен)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль №2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T1	T2	T3		40	100
5	5	5	5	5	5	10	10	10			

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

7.1. Базова (основна)

- Бевзенко С. П.** Структура складного речення в українській мові : [монографія] / С.П. Бевзенко. – К. : Вид-во Київ. держ. пед. ін-ту, 1984. – 79 с.
- Вихованець І. Р.** Нариси з функціонального синтаксису української мови : [монографія] / І. Р. Вихованець. – К. : Наук. думка, 1992. – 224 с.
- Вихованець І. Р.** Граматика української мови. Синтаксис : [навч. посібник] / І. Р. Вихованець. – К. : Либідь, 1993. – 368 с.
- Вихованець І. Р.** Семантико-синтаксична структура речення : [монографія] / І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська, В. М. Русанівський. – К. : Наук. думка, 1983. – 220 с.
- Вінтонів М. О.** Актуальне членування речення і тексту: формальні та функцій ні вияви / М. О. Вінтонів : [монографія]. – Донецьк : Донецький нац. ун-т, 2013. – 327 с.
- Волох О. Т.** Сучасна українська літературна мова : [підручник] / О. Т. Волох, М. Т. Чемерисов, Є. І. Чернов. – К. : Вид-че об'єдн. „Вища школа”, Голов. вид-во, 1976. – 375 с.
- Городенська К. Г.** Дери́вація синтаксичних одиниць : [монографія] / К. Г. Городенська / Ін-т мовознавства; відп. ред. І. Р. Вихованець. – К. : Наук. думка, 1991. – 192 с.
- Гуйванюк Н. В.** Формально-семантичні співвідношення в синтаксисі української мови : навч. посібник / Н. В. Гуйванюк. – Чернівці : Рута, 1994. – 72 с.
- Гуйванюк Н. В.** Співвідношення об'єктивної та суб'єктивної модальності в реченні : навч. посібник / Н. В. Гуйванюк, В. А. Чолкан. – Чернівці : Рута, 1997. – 63 с.
- Дудик П. С.** Синтаксис сучасного українського розмовного літературного мовлення (Просте речення: еквіваленти речення) : [монографія] / П. С. Дудик. – К. : Наук. думка, 1973. – 288 с.

- Дудик П. С.** Синтаксис української мови : підручник / П. С. Дудик, Л. В. Прокопчук. – К. : Академія, 2010. – 384 с.
- Жовтобрюх М. А.** Курс сучасної літературної української мови : [підруч. для студ. вищих навч. закл.] / М. А. Жовтобрюх, Б. М. Кулик. – Ч. І. – К. : Вища шк., 1972. – 402 с.
- Герман К. Ф.** Структурно-семантичний аналіз складносурядних речень сучасної української літературної мови : навч. посібн. / К. Ф. Герман. – Чернівці : Чернів. держ. ун-т, 1973. – 54 с.
- Городенська К. Г.** Сполучники української літературної мови : [монографія] / К. Г. Городенська. – К. : Вид-чий дім Дмитра Бураго, 2010. – 204 с. [4]. – (Студії з українського мовознавства).
- Грищенко А. П.** Складносурядне речення в сучасній українській літературній мові : монографія / А. П. Грищенко. – К. : Наук. думка, 1969. – 155 с.
- Дорошенко С. І.** Складні безсполучникові конструкції в сучасній українській мові : монографія / С. І. Дорошенко. – Харків : Вища школа, 1980. – 151 с.
- Загнітко А. П.** Український синтаксис (науково-теоретичний і навчально-практичний комплекс) : у 2-х частинах / А. П. Загнітко. – Ч. І. – К. : ІЗМН, 1996. – 202 с.
- Загнітко А. П.** Теоретична граматики української мови. Синтаксис: монографія / А. П. Загнітко. – Донецьк : ДонДУ, 2001. – 662 с.
- Загнітко А. П.** Основи українського теоретичного синтаксису / А. П. Загнітко. – Ч. І. – Горлівка : ГДППМ, 2004. – 227 с.
- Іваницька Н. І.** Теоретичний синтаксис української мови : посібник для аспірантів, магістрантів, студентів-філологів [Текст] / Н. І. Іваницька. – Вінниця : ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2002. – 168 с. [4] – (Актуальні проблеми граматики).
- Івченко М. П.** Сучасна українська літературна мова : підручник. – К. : Вид-во Київ. ун-ту, 1965. – 592 с.
- Єрмоленко С. Я.** Синтаксис і стилістична семантика : монографія. – К. : Наук. думка, 1982. – 210 с.
- Каранська М. У.** Синтаксис сучасної української літературної мови : [навч. посібн.] / М. У. Каранська. – К. : Либідь, 1995. – С. 174–181.
- Кулик Б. М.** Курс сучасної української літературної мови [Текст] / Б. М. Кулик. – 2-е вид. – Ч. II. – К. : Рад. шк., 1965. – 283 с.
- Мірченко М. В.** Структура синтаксичних категорій : [монографія] / М. В. Мірченко. – Вид. 2-ге, переробл. – Луцьк : РВВ „Вежа” Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2004. – 393 с.
- Плиско К. М.** Викладання синтаксису української мови : [навч. посібн.] / К. М. Плиско. – К. : Рад. школа, 1978. – 188 с.
- Попова І. С.** Фундаментальні категорії метамови українського синтаксису (одиниця, зв'язок, модель) : монографія / І. С. Попова. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2009. – 432 с.
- Слинько І. І.** Синтаксис сучасної української мови: Проблемні питання / І. І. Слинько, Н. В. Гуйванюк, М. Ф. Кобилянська. – К.: Вища шк., 1994. – С. 597–628.
- Сучасна українська літературна мова: Синтаксис** : [підручник] / за заг. ред. І. К. Білодіда. – К. : Наук. думка, 1972. – С. 387–409.
- Сучасна українська літературна мова** : [підручник] / керівник авт. колективу А. П. Медушевський. – К. : Вища шк. Головне вид-во, 1975. – 398 с.
- Сучасна українська мова** : [підручник] / О. Д. Пономарів, В. В. Різун, Л. Ю. Шевченко та ін.; за ред. О. Д. Пономарева. – К. : Либідь, 1997. – 400 с.
- Сучасна українська літературна мова** : [підручник] / за ред. А. П. Грищенка. – 2-ге вид., переробл. і доп. – К. : Вища шк., 1997. – 493 с.
- Сучасна українська літературна мова** : [підручник] / за ред. М. Я. Плющ. – 3-тє вид., стереотип. – К. : Вища шк., 2001. – 430 с.
- Сучасна українська мова: Синтаксис** : [навч. посібн.] / С. П. Бевзенко, Л. П. Литвин, Г. В. Семеренко. – К. : Вища шк., 2005. – 270 с.
- Сучасна українська мова: Морфологія. Синтаксис** : підручник / за ред. А. К. Мойсієнка. – К. : Знання, 2010. – С. 321–327.
- Топольницький Я. Л.** Формування умінь і навичок з синтаксису: посіб. для вчителя / Я. Л. Топольницький, Д. М. Кравчук. – К. : Рад. школа, 1965. – 136 с.
- Шульжук К. Ф.** Синтаксис української мови : [підручник] / К. Ф. Шульжук. – К. : Академія, 2004. – С. 231–248.
- Ющук І. П.** Українська мова : підручник. – К. : Либідь, 2006. – 640 с.

7.2 Допоміжна

- Бацевич Ф. С.** Основи комунікативної лінгвістики : підручник / Ф. С. Бацевич. – К. : Академія, 2004. – 344 с.
- Вихованець І. Р.** Частина мови в семантико-граматичному аспекті : [монографія] / І. Р. Вихованець. – К. : Наук. думка, 1988. – 256 с.
- Вихованець І. Р.** Типологія семантико-синтаксичних відношень / І. Р. Вихованець // Українська мова: Теорія і практика : темат. зб. наук. праць. – К. : ІСДО, 1993. – С. 7–10.
- Бабайцева В. В.** Русский язык: Синтаксис и пунктуация : уч. пособ. / В.В. Бабайцева. – М. : Просвещение, 1979. – С. 235–245.
- Белашапкова В.А.** Сложное предложение в современном русском языке: некоторые вопросы теории : монографія / В.А. Белашапкова. – М. : Просвещение, 1967. – 160 с.
- Бронська А. А.** Про синтаксичні відношення у безсполучникових складних реченнях / А.А. Бронська // Мовознавство. – 1973. – № 6. – С. 56–63.
- Валгина Н. С.** Синтаксис современного русского языка : уч. пособ. / Н.С. Валгина. – М. : Высш. шк., 1978. – С. 349–385.
- Вихованець І. Р.** Складнопідрядні речення на тлі семантико-синтаксичної валентності / І.Р. Вихованець // Лінгвістичні студії : зб. наук. праць. – Донецьк : ДонДУ, 1996. – Вип. 2. – С. 27–31.
- Вихованець І.** Проблема класифікації складнопідрядних речень / І.Р. Вихованець // Лінгвістичні студії : зб. наук. праць. – Донецьк : ДонДУ, 2000. – Вип. 6. – С. 8–11.
- Вихованець І. Р.** Нариси з функціонального синтаксису української мови : монографія / І.Р. Вихованець. – К. : Либідь, 1992. – 224 с.
- Галас А. М.** Структурні і функціональні особливості періоду в українській літературній мові : автореф канд. філол. наук. – Ужгород, 1997. – 23 с.
- Герман К. Ф.** Складносурядні речення з градаційними сполучниками / К.Ф. Герман // Укр. мова і літ. в школі. – 1972. – № 1. – С. 28–30.
- Глушкова Г. М.** Структура категорії сурядності / Г.М. Глушкова // Лінгвістичні студії : зб. наук. праць. – Донецьк : ДонДУ, 1994. – Вип. 1. – С. 64–68.
- Глушкова Г.** Складносурядні речення фразеологізованої структури / Г.М. Глушкова // Лінгвістичні студії : зб. наук. праць. – Донецьк : ДонДУ, 2000. – Вип. 6. – С. 11–17.
- Глушкова Г.** До питання про сурядні сполучники / Г.М. Глушкова // Лінгвістичні студії : зб. наук. праць. – Донецьк : ДонДУ, 2001. – Вип. 7. – С. 60–64.
- Давидюк С. В.** Синтаксичні зв'язки і семантико-синтаксичні відношення в складних конструкціях з сурядністю і підрядністю / С.В. Давидюк // Лінгвістичні студії : зб. наук. праць. – Донецьк : ДонДУ, 1996. – Вип. 2. – С. 46–50.
- Городенська К. Г.** Граматичний словник української мови: Сполучники / Городенська К. Г. – К., Херсон : Ін-т укр. мови НАН України, Херсон. держ. ун-т, 2007. – 349 с. [2].
- Греб М. М.** Семантико-граматичні чинники формування зіставного відношення в складних конструкціях сучасної української мови : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 „Українська мова” / М. М. Греб. — Х., 2005. — 20 с.
- Гуйванюк Н. В.** Українська мова: схеми, таблиці, тести: навч. посібн. / Н. В. Гуйванюк, О. В. Кардашук, О. В. Кульбабська. – Львів : Світ, 2005. – 304 с.
- Гуйванюк Н. В.** Складні ускладнені речення (Теоретично-практичний блок) : рекомендований МОН України як навчальний посібник для студ. вищих навч. закл. / Н.В. Гуйванюк, О.В. Кульбабська. – Чернівці : Рута, 2003. – 143 с.
- Дорошенко С.** Розрізнення інваріантів, варіантів і синонімів у складних безсполучникових умовно-наслідкових реченнях / Сергій Дорошенко // Лінгвістичні студії : зб. наук. праць. – Донецьк : ДонДУ, 2001. – Вип. 7. – С. 72–75.
- Дудик П. С.** Стилістика української мови / П. С. Дудик. – К. : Академія, 2005. – С. 273–278.
- Завальнюк І. Я.** Синтаксичні одиниці в мові української преси початку ХІ століття: функціональний і прагматичний аспекти : монографія / Інна Яківна Завальнюк. – Вінниця : Нова книга, 2010. – С. 224–235.
- Загнітко А. П.** Теорія сучасного синтаксису : монографія / А. П. Загнітко. – Донецьк : ДонДУ, 2006. – 378 с.

- Іваницька Н. І.** Нариси з синтаксису української мови / Н. І. Іваницька. – Вінниця : ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2011. – 183 с.
- Зарицька В.** Складнопідрядні речення з синкретичними означально-з'ясувальними підрядними / Валентина Зарицька // Лінгвістичні студії : зб. наук. праць. – Донецьк : ДонНУ, 2002. – Вип. 9. – С. 64–69.
- Зарицька В.** Складнопідрядні речення обставинно-атрибутивного типу підрядними / Валентина Зарицька // Лінгвістичні студії : зб. наук. праць. – Донецьк : ДонНУ, 2003. – Вип. 11; ч. 1. – С. 148–153.
- Капелюшний А. О.** Стилїстика і редагування : практичний словник-довідник журналіста / А. О. Капелюшний. – Львів : ПАІС, 2002. – 576 с.
- Костусяк Н.** Структура міжрівневих категорій сучасної української мови : монографія / Наталія Костусяк. – Луцьк : Волинський нац. ун-т, 2012. – 452 с.
- Кучеренко І. К.** Складнопідрядні речення з кількома підрядними / І.К. Кучеренко // Укр. мова і літ. в шк. – 1973. – № 5. – С. 30–39.
- Мамалыга А. И.** Структура газетного текста : монографія / А. И. Мамалыга. – К. : Изд-во при Киев. гос. ун-те „Выща шк.”, 1983. – 136 с.
- Масицька Т. Є.** Граматична структура дієслівної валентності : [монографія] / Т. Є. Масицька. – Луцьк : Вид-во Волин. держ. ун-ту імені Лесі Українки, 1998. – 208 с.
- Масицька Т. Є.** Типологія семантико-синтаксичних реченневих залежностей : монографія / Т. Є. Масицька. – Луцьк : ПВД : „Твердиня”, 2016. – 416 с.
- Мельничук О. С.** Розвиток структури слов'янського речення / О. С. Мельничук. – К. : АН УРСР, 1966. – 323 с.
- Наливайко Ю.** Співвідношення означально-обставинного синкретизму членів речення і підрядних частин / Юрій Наливайко // Лінгвістичні студії : зб. наук. праць. – Донецьк : ДонНУ, 2002. – Вип. 10. – С. 53–58.
- Орехов В.** Співвідношення актуального та граматичного членування складнопідрядного речення / Володимир Орехов // Лінгвістичні студії : зб. наук. праць. – Донецьк : ДонНУ, 2003. – Вип. 11; ч. 1. – С. 211–215.
- Пац Л.** Недиференційований зв'язок у складному безсполучниковому реченні / Любов Пац // Лінгвістичні студії : зб. наук. праць. – Донецьк : ДонНУ, 2003. – Вип. 11; ч. 1. – С. 221–227.
- Пещак М. М.** Комунікативний синтаксис // М. М. Пещак. – К. : Довіра, 2000. – 150 с.
- Плиско К. М.** Викладання синтаксису української мови : навч. посібн. / К. М. Плиско. – К. : Рад. шк., 1978. – 182 с.
- Пономарів О. Д.** Стилїстика сучасної української мови : підручник / О. Д. Пономарів. – 3-тє вид., перероб. і доп. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2000. – 248 с.
- Пономарьова Л.** Диференційні та кваліфікаційні ознаки складнопідрядних речень прислівного типу / Л. Пономарьова // Лінгвістичні студії : зб. наук. праць. – Донецьк : ДонНУ, 2001. – Вип. 8. – С. 82–88.
- Силіна В. І.** Вивчення безсполучникового складного речення / В.І. Силіна // Укр. мова і літ. в шк. – 1975. – № 11. – С. 79–83.
- Симулик М. В.** Складні речення ускладненого типу в сучасних слов'янських мовах : навч. посібн. / М. В. Симулик. – Ужгород, 1974. – 80 с.
- Сербенська О.** Актуальне інтерв'ю з мовознавцем: 140 запитань і відповідей / Олександра Сербенська, Марія Волошак. – К. : Просвіта, 2001. – С. 135–143.
- Солганик Г. Я.** Сложное синтаксическое целое (прозаическая строфа) и его виды в современном русском языке / Г.Я. Солганик // Рус. яз. в шк. – 1969. – № 2. – С. 92–97.
- Спільник Т. М.** Градаційне відношення в структурі складних сполучникових конструкцій : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 „Українська мова” / Т. М. Спільник. — Х., 2004. — 20 с.
- Селіванова О.** Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія / Олена Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2006. – 716 с.
- Сич В. Ф.** Синтаксичні функції інфінітива / В. Ф. Сич // Українська мова і література в школі. – 1972. – № 3. – С. 24–30.
- Українська мова** : [енциклопедія]. – К. : Укр. енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2004. – С. 604 – 605.
- Український правопис** / АН України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні; Ін-т української мови. – 4-е вид, випр. і доп. – К. : Наук. думка, 1993. – С. 139 – 142; 143; 147 – 149.
- Чайковская Н. Н.** Об одной структурной разновидности бессоюзных сложных предложений / Н.Н. Чайковская // Филологические науки. – 1988. – № 6. – С. 47–50.

- Шабат-Савка С. Т.** Категорія комунікативної інтенції в українській мові : [монографія] / С. Т. Шабат-Савка. – Чернівці : „Букрек”, 2014. – 412 с.
- Шинкарук В.** Категорії модусу і диктуму у структурі речення : монографія / Василь Шинкарук. – Чернівці : Рута, 2002. – 217 с.
- Шитик Л.** Синхронічна перехідність синтаксичних одиниць в українській мові : монографія / Людмила Шитик. – Черкаси : Вид-ець Чабаненко Ю. А., 2014. – 474 с.
- Чернишова Л.** Деякі структурно-семантичні особливості присубстантивно-означальних речень / Л. Чернишова // Лінгвістичні студії : зб. наук. праць. – Донецьк : ДонДУ, 2001. – Вип. 8. – С. 58–62.
- Ширяев Е. Н.** Бессоюзное сложное предложение в современном русском языке : монографія / Е.Н. Ширяев. – М. : Наука, 1986. – 222 с.
- Шульжук К. Ф.** Семантична структура складного багатокомпонентного речення / К.Ф. Шульжук // Мовознавство. – 1987. – № 6. – С. 11–16.
- Шульжук К. Ф.** Ускладнені складнопідрядні речення в сучасній українській мові / К.Ф. Шульжук // Укр. мова і літ. в шк. – 1983. – № 9. – С. 34–38.
- Шульжук К. Ф.** Складні багатокомпонентні конструкції в системі речення / К.Ф. Шульжук // Мовознавство. — 1986. — № 6. — С. 24—32.
- Шульжук К.** Складне речення і об'єднання речень / К.Ф. Шульжук // Лінгвістичні студії : зб. наук. праць. – Донецьк : ДонДУ, 1997. – Вип. 3. – С. 61–66.
- Шульжук Н.** Незакінчені конструкції у структурі складного речення діалогічного мовлення / Н. Шульжук // Лінгвістичні студії : зб. наук. праць. – Донецьк : ДонДУ, 1999. – Вип. 5. – С. 181–186.
- Шульжук Н. В.** Структурно-семантична і комунікативна організація речення у діалоговому мовленні / Н.В. Шульжук // Лінгвістичні студії : зб. наук. праць. – Донецьк : ДонДУ, 1996. – Вип. 2. – С. 35–38.
- Явір В. В.** Деякі структурні типи неузгоджених означень / В. В. Явір // Українська мова і література в школі. – 1986. – № 5. – С. 25–32.
- Шульжук Н.** Фразеологізовані утворення у структурі складного речення діалогічного мовлення / Н.В. Шульжук // Лінгвістичні студії : зб. наук. праць. – Донецьк : ДонДУ, 2000. – Вип. 6. – С. 22–25.

8 Інформаційні ресурси

1. Дистанційна освіта. Режим доступу: www.chnu.cv.ua
2. Вікіпедія Режим доступу: uk.wikipedia.org/wiki
3. ukrainkamova.narod.ru/Links/Syntaks/218.HTM
4. www.ukrlib.com.ua/sochm/printout.php?id=542
5. Електронна бібліотека Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (<http://www.nbu.gov.ua>).
6. Бібліотека української поезії (<http://poetry.uazone.net>).
7. Просвіта (<http://www.internet.net.lib>).
8. Бібліотека «Українського міста» (Чикаго) (<http://ukrtown.com.library>).
9. UkrLib (<http://ukrlib.com.ua>).
10. Сучасна українська література (<http://ukrlit.kma.mk.ua>).
11. Українська бібліотека (<http://www.lib.org.ua>).
12. Український центр (<http://ukrcenter.com>).
13. Історія України (<http://www.uahistory.cjb.net>).
14. Мережева бібліотека української літератури (<http://www.ukrib.km.ru>).
15. <http://www.day.kiev.ua>.
16. <http://www.chl.kiev.ua>.
17. <http://www.kobzar.info>.
18. <http://linguist.univ.kiev.ua>.
19. <http://ukrainkamova.narod.ru>
20. <http://www.akademia-ps.com.ua>
21. <http://www.vintest.org.ua>. <http://www.multikulti.ru>